

רע"א דיני קידוש על היין

י"ד אם לא טעם המקדש וטעם אחד מהמסובין כמלא לוגמיו (פי מלא פיו) יצא ואין שתיית שנים מצטרפת למלא לוגמיו א ומכל מקום מצוה מן המוכרח שיטעמו כלם, ויש אומרים דכיון שבין כולם טעמו כמלא לוגמיו יצאו דשתיית כולם מצטרפת לכשיעור והגאונים סוברים שאם לא טעם המקדש לא יצא וראוי לחוש לדבריהם ודווקא בקידוש אבל בשאר דברים הטעונים כוס מודים הגאונים דסגי בטעימת אחר:

ט"ו ב קידוש וקודם שיטעום הפסיק בדיבור חוזר ומברך בפה"ג ואינו צריך לחזור ולקדש וה"ה אם נשפך הכוס קודם שיטעום ממנו יביא כוס אחר ומברך עליו בפה"ג ואינו צריך לחזור ולקדש:

מטה יהודה

דבטעימה כל דהו סגי למצוה ונ"מ דמן הדין יכולין שלא לטעום כלל, וכן נראה הבנת המג"ד ז"ל, דליתא דהרי כתב הרמב"ם ז"ל וטעם המקדש מלא לוגמיו ואח"כ משקה לכל בני החבורה וכתב שם הרב המגיד דנראה מדברי הגאונים שאין כל בני החבורה צריכין מלא לוגמיו והביא דבריו מן ב"י ז"ל אלמא דמן הדין צריך עכ"פ טעימה כל דהו. אלא ר"ל דלמצוה שיטעמו כל אחד מלא לוגמיו אבל טעימה כל דהו בעינן מן הדין והש"ע קאי על תחלת הדין דמיירי במלא לוגמיו וכן מוכח מדברי הרב בעל הלבושים. וכן הוא מנהג העולם שיטעמו הכל טעימה במשהו ודו"ק:

ב קידוש וקודם שיטעמו הפסיק וכו', לכאורה ק"ק מדין דבסמוך סעיף י"ד דמצריך טעימה על כל פעם או למקדש או לאחד מן המסובין ואם לא טעם לא יצא ובודאי דהיציאה היא מהחובה וכדכתיבנא לעיל שהוא חייב שהיא חובת הקידוש אלמא דצריך לחזור ולקדש וכאן בהפסיק או בנשפך פסק דאין צריך לחזור ולקדש. וצ"ל כיון דעכ"פ צריך להביא לו כוס אחר. כדי שיטעום ממנו ולא סגי בלא"ה א"כ הך טעימה דטועם אחרי כן מהנייא לקידוש דלמפרע והך דאם לא טעם לא יצא פירוש בלא טעם כלל שלא הביאו לו כוס אחר, ולפ"ז הה"נ בנשפך ולא הביאו לו כוס אחר גם יד קידוש לא יצא. דאע"ג דהקידוש הוא מדאורייתא ומה שמקדשין על היין אינו אלא מדרבנן וכבר יצא י"ח קידוש מדאורייתא אפילו בעל פה בלא יין. מ"מ כיון דלא קיים תקנתא דרבנן צריך לחזור ולקדש על היין שהרי בדין דקי"ל אין קידוש אלא במקום סעודה מבואר בסימן רע"ג דאם קידש ולא סעד אף יד קידוש לא יצא. וכן בקידש במקום אחד ונמלך והלך למקום אחר לסעוד שם דצריך לחזור ולקדש והתם אין חיוב קידוש במקום סעודה אלא מדרבנן ואעפ"כ הזיקקהו לברך ולקדש שנית:

וראיתי להמג"ד ז"ל שכתב דמי שבירך וקדש על הכוס וסבור שהוא יין ונמצא שהוא מים ואח"כ הביאו לו כוס יין דלכאורה דינו כדין נשפך דכתב הש"ע דא"צ לחזור ולקדש דמה לי

בע"ש. ועוד דהגן חשיב שדה ולא תקנו לאומרה אלא בשביל המתאחרים בשדות כדי לבוא לבית ולא ממתאחרין משדה זו לשדה אחרת ועוד דאפילו ביריד גופיה לא סמכין על המג"ד וכדכתיבנא לעיל. ועוד דעדיפא מינה אמינא דאפילו הך דהרדב"ז ז"ל דהתיר בבהמ"ד ראיתי להרב בעל שיירי כנה"ג ז"ל בהגהת ב"י אות ט' שכתב וז"ל ובסד' חזינא למהר"א ירושלמי כל עשרה שפירשו מן הציבור אקראי בעלמא הרי הן כיחיד ואין מברכין אותה ע"כ, ויראה דאקראי בעלמא דקאמר אין כוונתו לומר שאין מתפללין שם כי אם פעם אחת באקראי אלא כוונתו שאינו בהכ"נ קבוע בס"ת דאע"פ שמתפללין שם בכל לילה מפני שאין בה"כ קרוב הו"ל כיחדיים ואין לאומרה ואפשר דלא פליג אהרדב"ז שכתבתי כמ"א בשמו שהיה אומרה בבית המדרש. דהרדב"ז ז"ל מיירי בבית המדרש שקדושתו כקדושת בה"כ עכ"ל. ולפ"ז לא נשאר בדין זה שום גמגום דלעולם אין לאומרה אלא בבה"כ הקבוע ובעשרה ואפילו היה נולד בדין זה שום ספק לא היה לנו לאומרה דספק ברכות להקל וכ"ש שהדבר פשוט כדכתיבנא בס"ד:

(א"ה הנה לאחר שנודע דמלבד טעם הנזכר בתלמוד דהוא משום סכנת המזיקין איכא נמי טעמים אחרים בחיוב אמירת ברכת מעין שבע וחז"ל הסתירו דבריהם הקדושים משום דלאו כל מוחא סביל דא ומשו"ה קאמרי טעם הפשוט, וכמ"ש מרן החיד"א זלה"ה לקמן סימן תקפ"ב ס"ק ג', א"כ אמור מעתה דאין לחלק בין בית הכנסת וביהמ"ד לבין כל מקום שמתפללים בו עשרה וכן בכל זמן אף שאין בו חשש מן המזיקין יש לומר ברכת מעין שבע ואין בזה ח"ו שום חשש ספק ברכה לבטלה, ופשוט הוא דהפוסקים דס"ל דאין לברך אילו היו רואים דברי רבינו האריז"ל שהביא החיד"א הנ"ל היו מודים לברכה, וכן הוא מנהג עיה"ק ירושלים ת"ו כפי שהעידו האחרונים כמ"ש הבא"ח ש"ב פ' וירא סעיף י' וע"ע כה"ח בס"ק ל"ח מ"ו נ' ובסימן תפ"ז ס"ק כ"ב ואין לשנות):

רע"א א ומ"מ מצוה מן המוכרח שיטעמו כולם, אינו ר"ל